

NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

Biudžetinė įstaiga, L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 268 5186, faks. (8 5) 268 5187, el. p. info@teismai.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724424

Teisėjų tarybai

2015-11-23 Nr. 4R-2856-(1.17)

DĖL PRETENDENTŲ Į TEISĖJUS IR TEISĖJŲ PRIVALOMO SVEIKATOS PATIKRINIMO TVARKOS

Teisėjų tarybos Teisės aktų projektų vertinimo komitetui buvo pateiktas teisėjos Rūtos Petkuvienės prašymas įtraukti sveikatos patikrinimo tvarkos pagrįstumo klausimą į Teisėjų tarybos darbotvarkę ir svarstyti siūlomus pakeitimus.

Teisės aktų projektų vertinimo koordinatoriaus Gintaro Pečiulio pavedimu buvo parengtas raštas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai bei Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, siūlant inicijuoti teisėjų sveikatos patikrinimą reglamentuojančių teisės aktų peržiūros ir keitimo procesą (toliau – Raštas).

Atsižvelgiant į tai, Administracija teikia Teisėjų tarybos posėdyje svarstyti su Teismų administravimo bei Teisės aktų projektų vertinimo komitetais suderintą Rašto projektą.

PRIDEDAMA:

1. Rašto Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai bei Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai „Dėl pretendentų į teisėjus ir teisėjų privalomo sveikatos patikrinimo tvarkos“ projektas, 1 lapas.

2. Teisėjos Rūtos Petkuvienės prašymas „Dėl siūlymo įtraukti sveikatos patikrinimo tvarkos pagrįstumo klausimą į Tarybos posėdžio darbotvarkę“, 3 lapai.

Direktorė

Reda Molienė

Vilma Černiauskienė, tel. (8 5) 2514344, el. p. vilma.cerniauskiene@teismai.lt

TEISĖJŲ TARYBA

L. Sapiegos g. 15, LT- 10312 Vilnius, tel. (8 5) 251 4188, faks. (8 5) 268 5187

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai
El. p.: ministerija@sam.lt

2015-11-

Nr.

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai
El. p.: rastine@tm.lt

DĖL PRETENDENTŲ Į TEISĖJUS IR TEISĖJŲ PRIVALOMO SVEIKATOS PATIKRINIMO TVARKOS

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teismų įstatymo (toliau – Teismų įstatymas) 53¹ straipsnio 1 dalimi, pretendentų į teisėjus sveikatos patikrinimas atliekamas prieš laikant pretendentų į teisėjus egzaminą, o šio straipsnio 2 dalyje įtvirtinta nuostata, jog teisėjų sveikatos patikrinimas atliekamas ne rečiau kaip kartą per penkerius metus. Reikalavimai bei sveikatos tikrinimo tvarka pretendentams į teisėjus ir teisėjams nustatyti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. V-196/1R-80 „Dėl Reikalavimų pretendentų į teisėjus ir teisėjų sveikatai ir pretendentų į teisėjus ir teisėjų sveikatos tikrinimo tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) patvirtinimo“.

Aprašo nuostatų taikymas praktikoje kelia diskusijų ir klausimų dėl teisėjų sveikatos patikrinimo proceso kai kurių aspektų atitikties įstatymo keliamam tikslui – nustatyti, ar asmens sveikatos būklė leidžia jam eiti teisėjo pareigas. Išvada dėl asmens tinkamumo eiti teisėjo pareigas pateikiama įvertinus, ar asmuo neturi Apraše įvardintų ligų ir problemų, dėl kurių jis negali būti pripažintas atitinkančiu reikalavimus teisėjo sveikatai. Abejonių kelia kai kurių medicininių tyrimų, kurie galimai su Apraše įvardintomis kontraindikacijomis nesusiję (ūgio, svorio, kraujospūdžio, akispūdžio matavimai ir kt.), poreikio pagrįstumas, taip pat tam tikrų taikomų metodikų (pvz., psichologinio vertinimo) validumas ir patikimumas.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, taip pat į tai, kad Aprašas nuo jo įsigaliojimo nebuvo nė karto iš esmės revizuotas, nors jo taikymo klausimų kyla periodiškai, prašytume inicijuoti Aprašo peržiūrą, įvertinant, ar tikrai visi Apraše nurodyti tyrimai, patikrinimai yra būtini, tikslingi, legitimūs, atitinkantys Teismų įstatymo tikslą, taip pat ar visos patikrinimuose naudojamos metodikos, ypač psichologinio vertinimo, yra patikimos ir tinkamos.

Tuo atveju, jei būtų inicijuotas teisėjų sveikatos patikrinimą reglamentuojančių teisės aktų peržiūros ir keitimo procesas, Teisėjų tarybos atstovai yra pasirengę dalyvauti diskusijose ir teikti savo nuomonę bei pasiūlymus. Taip pat siūlytume Aprašo tobulinimui sudaryti tarpžinybinę darbo grupę, į kurios darbą prašytume įtraukti ir Teisėjų tarybos narius.

Pirmininkas

Egidijus Laužikas

Vilma Černiauskienė, tel. (8 5) 2514344, el. p. vilma.cerniauskiene@teismai.lt
(originalas nebus siunčiamas)

**VILNIAUS APYGARDOS TEISMO
TEISĖJA RŪTA PETKUVIENĖ**

Tel. 2688016

Elektroninio pašto adresas: ruta.petkuviene@teismas.lt

Teisėjų tarybos
Teisės aktų projektų vertinimo komitetui

**DĖL SIŪLYMO ĮTRAUKTI SVEIKATOS PATIKRINIMO TVARKOS
PAGRISTUMO KLAUSIMĄ Į TARYBOS POSĖDŽIO DARBOTVARKĘ**

2015-09-28

Vilnius

Atsižvelgiant į tai, kad teisėjų taryba yra vykdomoji teismų savivaldos institucija, užtikrinanti teismų ir teisėjų nepriklausomumą, o pagal 2013 m. birželio 28 d. patvirtintą Teisėjų tarybos darbo reglamento Nr. 13p-87-(7.1.2) 22.1. punktą Tarybos narys turi teisę siūlyti įtraukti klausimą į Tarybos posėdžio darbotvarkę ir pateikti su juo susijusią medžiagą, prašyčiau Teisės aktų projektų vertinimo komiteto narių inicijuoti nustatytos pretendentų į teisėjus ir teisėjų sveikatos patikrinimo tvarkos pakeitimus.

Teisėjų taryba 2014 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 13P-166-(7.1.2) patvirtino Siuntimų tikrintis sveikatą išdavimo tvarkos aprašą (toliau – Aprašas). Minėtame teisės akte nurodyta, jog Aprašas priimtas remiantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. V-196/1R-80 „Dėl Reikalavimų pretendentų į teisėjus ir teisėjų sveikatai ir pretendentų į teisėjus ir teisėjų sveikatos tikrinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Šis teisės aktas įgyvendina Lietuvos Respublikos teismų įstatymo (toliau – Teismų įstatymas) 53¹ straipsnio 3 dalį, kur numatyta, jog reikalavimus pretendentų į teisėjus ir teisėjų sveikatai ir pretendentų į teisėjus ir teisėjų sveikatos patikrinimo tvarkos aprašą tvirtina sveikatos apsaugos ministras ir teisingumo ministras, suderinę su Teisėjų taryba. Pagal to paties straipsnio 2 dalį teisėjų sveikatos patikrinimas atliekamas ne rečiau kaip kartą per penkerius metus. Kaip matyti iš nustatyto teisinio reguliavimo, įstatyme nėra nurodyta, kokių tikslų atliekamas teisėjų sveikatos patikrinimas ne rečiau kaip kartą per penkerius metus. Tuo tarpu duomenys apie sveikatą yra privatus, kuriuos galima rinkti tik įstatymu nustatyta tvarka ir tikslu (Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 2 straipsnio 4 dalis, 3 straipsnio 1 dalies 1 punktas). Teisėjas sveikatos būklę patvirtinantį pažymėjimą pateikia Nacionalinei teismų administracijai, kuri Aprašo pagrindu tampa duomenų valdytoja. Taigi Nacionalinė teismų administracija tvarko asmens duomenis apie teisėjo sveikatos būklę įstatyme nenustatytu tikslu, o tai neatitinka Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 punkto.

Teismų įstatymo 90 straipsnio 1 dalies 3 punktas numato, jog teisėjas gali būti atleidžiamas iš pareigų dėl sveikatos būklės. Tačiau šios normos dispozicija nukreipia į to paties straipsnio 2 dalį, kur nustatyta, kad „atleisti teisėją iš pareigų dėl sveikatos būklės galima tais atvejais, kai per vienerius metus teisėjas serga daugiau kaip šimtą dvidešimt kalendorinių dienų iš eilės arba daugiau kaip šimtą keturiasdešimt kalendorinių dienų per paskutinius dvylika mėnesių, arba kai suseraga nepagydoma ar kita ilgalaikė liga, kliudančia jam eiti teisėjo pareigas“. Taigi minėtoje normoje yra apibrėžti aiškūs atleidimo pagrindai dėl sveikatos būklės ir jų niekaip negalima sistemiškai aiškinti

su Teismų įstatymo 53¹ straipsnio 2 dalimi, o tai tik patvirtina, jog šioje normoje nustatytas teisėjų sveikatos patikrinimas yra be aiškaus tikslo. Tokiu atveju nėra pagrįstas ir Teismų įstatymo 53¹ straipsnio 5 dalyje numatytas imperatyvas sveikatos patikrinimą atlikti Vidaus reikalų ministerijos Medicinos centre.

Teismų įstatymo paskirtis nėra siejama su teisiniu reguliavimu dėl sveikatos priežiūros, t.y. jo reguliavimo objektas yra nukreiptas į vidaus ir viešąjį teismų administravimą. Tuo tarpu bendram asmens sveikatos būklės patikrinimui yra skirtas Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymas, kurio 4 straipsnis laiduoja teisę pasirinkti sveikatos priežiūros įstaigą ir sveikatos priežiūros specialistą. Iš esmės pagal nustatytą teisėjų sveikatos patikrinimo tvarką, teisėjui ribojama teisė spręsti dėl sutikimo (ne)davimo apie duomenų teikimą kitai sveikatos priežiūros įstaigai ir Nacionalinei teismų administracijai. Tai neatitinka Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 8 ir 9 straipsnių reikalavimo, kai nėra aiškaus ir pagrįsto duomenų rinkimo apie teisėjo sveikatos būklę. Atsižvelgiant į tai, siūlytina:

1) Pakeisti Teismų įstatymo 53¹ straipsnio 2 dalį ją susiejant su minėto įstatymo 101 straipsniu. Teismų įstatymo 53¹ straipsnio 2 dalyje tikslinga numatyti sveikatos būklės tikrinimą jį išimtinai susiejant su profesine rizika ir dėl to atsiradusiais somatiniais pakitimais (pvz., naujų technologijų įdiegimas (atitikmuo galėtų būti elektroninė byla)) jau yra rizikos veiksnys (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. gegužės 9 d. nutarimas byloje Nr. 44/2009)). Tokiu atveju, jei Vidaus reikalų ministerijos Medicinos centre dirbantys gydytojai, atsižvelgdami į pateiktą teisėjo pasirinktos sveikatos priežiūros įstaigos parengtą medicinos dokumentų išrašą, diagnozuos somatinius pakitimus dėl profesinės rizikos veiksnių poveikio, numatyti teisėjui socialines garantijas. Tai galėtų būti:

- a) nustatyta lanksti darbo laiko sutrumpinimo tvarka;
- b) netekusiems darbingumo dėl profesinės ligos užtikrinti pareigų palikimą, kol bus atgautas darbingumas, tuo metu visiškai ar iš dalies apmokant sveikatos reabilitacijos sąnaudas, arba nustatytas neįgalumas;
- c) tuo atveju, jei teisėjo sveikatos būklė pablogėjo dėl teisėjo pareigų atlikimo, dėl ko jis toliau negali eiti teisėjo pareigų, numatyti, jog valstybė sumoka kompensaciją pagal netekto darbingumo lygį (atitikmuo galėtų būti Teismų įstatymo 101 straipsnio 7 dalis);
- d) išeiti į išankstinę senatvės pensiją, gaunant teisėjų valstybinę pensiją.

2) Tuo atveju, jei būtų manoma, jog nėra tikslinga sveikatos būklės vertinimą atlikinėti dėl profesinės rizikos veiksnių poveikio, panaikinti pareigą atlikti somatinį sveikatos patikrinimą ne rečiau kaip kartą per penkerius metus. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 115 straipsnio įgyvenimui, kuris detalizuotas Teismų įstatymo 90 straipsnio 1 dalies 3 punkte, 2 dalyje (atleidimas teisėjo iš pareigų dėl sveikatos būklės), yra visiškai pakankamas pasirinktos sveikatos priežiūros įstaigos specialisto sveikatos būklės įvertinimas, nes jis yra susietas su objektyviai nustatomais kriterijais. Šiuo metu numatytas Vidaus reikalų ministerijos Medicinos centre atliekamas patikrinimas yra perteklinis, finansiškai ir teisiškai nepagrįstas, nes Centrai nėra suteikta teisė kontroliuoti ar tvirtinti pasirinktos sveikatos priežiūros įstaigos specialisto atliktą profilaktinį sveikatos patikrinimą. Be kita ko, Reikalavimų pretendentų į teisėjus ir teisėjų sveikatai ir pretendentų į teisėjus ir teisėjų sveikatos tikrinimo tvarkos aprašo 10 punktas numato baigtinį sąrašą ligų ir sveikatos problemų, dėl kurių teisėjai negali būti pripažinti atitinkantys reikalavimus jų sveikatai. Šių ligų diagnostiką atlieka pasirinktos sveikatos priežiūros įstaigos specialistas.

Teismų įstatymo 53¹ straipsnio 4 dalis numato, jog sveikatos patikrinimas apima ir psichologinį vertinimą. Psichologinis vertinimas atliekamas asmenybės būdo ir pažintinės veiklos savybėms nustatyti. *Per se* toks tikrinimas galėtų būti vertingas tuo atveju, jei asmuo siekia tapti teisėju. Tačiau profilaktinis kas penkerius metus atliekamas asmenybės būdo nustatymas, nesiejant jo su profesiniais tikslais, nėra galimas pagal Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 2 straipsnio 4 dalį, 3 straipsnio 1 dalies 1 punktą. Kaip jau minėta, duomenų

rinkimas apie privatų asmens gyvenimą, jei jis nėra siejamas su viešojo asmens pareigų atlikimu, traktuojamas kaip Konstitucijoje laidojamos teisės į privatų gyvenimą pažeidimas. Atsižvelgiant į tai, siūlytina:

a) dirbantiems teisėjams atliekamą asmenybės būdo ir pažintinės veiklos savybėms nustatyti patikrinimą susieti su profesinės rizikos veiksniais, t.y. atlikti teisėjų sveikatos būklės poveikio pagal darbo sąlygas įvertinimą. Vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro specialistams nustatčius psichinei sveikatai padarytą neigiamą įtaką (pvz., dėl didesnės protinės, emocinės įtampos (tai yra objektyvūs kriterijai, kurie apskaičiuojami pagal bylų kiekį ir sudėtingumą, o psichosocialinė rizika kaip veiksnys yra pripažintas moksliniais tyrimais)), įstatyme numatyti gydymo skyrimą ir visišką jo apmokėjimą, užtikrinant pareigų palikimą, kol bus atgautas darbingumas.

b) dirbantiems teisėjams atliekamą asmenybės būdo ir pažintinės veiklos savybėms nustatyti patikrinimą susieti su apmokymu panaudoti asmenines savybes teisėjo veikloje. Tai būtų kokybinis tyrimas, kuriam atlikti būtina nauja metodologija, su konkrečia praktine nauda tiek teisėjui, tiek valstybei. Šią paslaugą galėtų teikti ne tik Vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro specialistai, bet ir kitos universitetinio lygio sveikatos priežiūros įstaigos. Iki šiol atliekamas teisėjų anketavimas iš esmės tėra pirminės informacijos gavimo būdas, kurios panaudojimo tikslai nėra įstatyme apibrėžti. Tuo atveju, jei norima įsitikinti, ar nėra pagrindo taikyti Lietuvos Respublikos Konstitucijos 115 straipsnį, tai teisėjas privalo pateikti gydytojo psichiatro išvadą, nes tik psichiatras nustato galutinę psichikos sutrikimų diagnozę pagal tarptautinę psichikos sutrikimų klasifikaciją.

Visi siūlomi pakeitimai atitinka patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 301 (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. gruodžio 29 d. įsakymo Nr. V- 1072 redakcija) 13 priede Asmenų, dirbančių darbo aplinkoje, kurioje galima profesinė rizika (kenksmingų veiksnių poveikis ir (ar) pavojingas darbas), privalomo sveikatos tikrinimo tvarkos aprašo 5 punkte numatytus privalomo profilaktinio sveikatos tikrinimo tikslus. Teismų įstatymo 53¹ straipsnis yra siejamas su teisėjo pareigų vykdymu, todėl juo nustatomas teisinis reguliavimas turi būti nukreiptas į saugių ir sveikatai nekenksmingų darbo sąlygų sudarymą. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. V-196/1R-80 patvirtintas Reikalavimų pretendentų į teisėjus ir teisėjų sveikatai ir pretendentų į teisėjus ir teisėjų sveikatos tikrinimo tvarkos aprašas nustato teisėjų privalomo sveikatos tikrinimo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centre reikalavimus ir tvarką, tačiau, kaip minėta, jis įgyvendina Teismų įstatymo 53¹ straipsnį, kai tuo tarpu Lietuvos Respublikos Konstitucijos 115 straipsnio įgyvendinimui yra skirtas Teismų įstatymo 90 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 2 dalis. Atsižvelgiant į tai, prašyčiau priimti svarstynui siūlomus pakeitimus, kurie aiškiai atskirtų teisinio reguliavimo objektą pagal įstatymo siekiamą teisėtą tikslą.

Pagarbiai,
Teisėja R.Petkuvienė

R. Petkuvienė